

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

LBI.410.019.04.2019

03032319

Mirosław Adam Guzewicz
Dyrektor Szkoły Podstawowej im ks. Michała Sopoćki
w Księżynie
ul. Szkolna 7, 16-061 Księżyno

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/078 – Profilaktyka wad postawy u dzieci i młodzieży w szkołach publicznych

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa im. ks. Michała Sopoćki w Księżynie, ul. Szkolna 7 kod 16-061 Księżyno
Kierownik jednostki kontrolowanej	Mirosław Adam Guzewicz dyrektor szkoły od 21 sierpnia 2018 r. (akta kontroli str. 3)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Rozpoznanie i monitorowanie problemu rozwoju wad postawy uczniów. 2. Tworzenie warunków pobytu uczniów w szkołach ograniczających/minimalizujących czynniki sprzyjające rozwojowi wad postawy. 3. Działania informacyjne i edukacyjne na rzecz eliminacji ryzyk rozwoju wad postawy.
Okres objęty kontrolą	Lata 2017 - 2019 (do czasu zakończenia czynności kontrolnych), tj. lata szkolne 2017/2018, 2018/2019 oraz 2019/2020 z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontroler	Marek Zapolski, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LBI/125/2019 z 20 września 2019 r. (akta kontroli str. 1-2)

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, ze zm. Ustawa zwana dalej: „ustawą o NIK”.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

W Szkole podejmowano działania w celu stworzenia warunków ograniczających czynniki sprzyjające powstawaniu wad postawy. Były one jednak niewystarczające, gdyż ok. 22% uczniów miało niedostosowane do ich warunków antropometrycznych stanowiska pracy, co czwarty uczeń miał przeciążony bagaż szkolny, a szafki do przechowywania podręczników zakupiono dopiero w sierpniu 2019 r. Prowadzone w szkole działania edukacyjne i informacyjne w tym zakresie nie były w pełni skuteczne, o czym świadczą wyniki ankiet przeprowadzonych wśród rodziców.

Uzasadnienie
oceny ogólnej

Szkola dysponowała infrastrukturą sportową umożliwiającą realizację zajęć wychowania fizycznego. Prowadzono je w wymaganym wymiarze, z uwzględnieniem edukacji zdrowotnej dotyczącej profilaktyki wad postawy. Organizowano również zajęcia pozaszkolne w ramach Ludowego Uczniowskiego Klubu Sportowego w Księżynie. Sale lekcyjne wyposażono w sprzęt umożliwiający korzystanie podczas lekcji z e-podręczników i urządzeń multimedialnych, lecz dopiero od sierpnia 2019 r. uczniom umożliwiono przechowywanie podręczników i przyborów szkolnych w szafkach.

W Szkole podejmowano też działania informacyjne i edukacyjne na rzecz eliminacji ryzyk rozwoju wad postawy skierowane do wszystkich zainteresowanych grup, tj. rodziców, uczniów i nauczycieli. NIK zwraca jednakże uwagę, że działania te nie odniosły oczekiwanych skutków, na co wskazują wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród rodziców (realizowaną w szkole profilaktykę wad postawy pozytywnie oceniło jedynie dziewięć osób (10,3%), a aż 51 respondentów (58,6%) uznało ją za nieodpowiednią lub niewystarczającą).

Zastrzeżenia NIK dotyczą też zaniechania pozyskiwania od pielęgniarki szkolnej, w ramach zawartego porozumienia, niezbędnych danych o zakresie rozpoznanych wad postawy wśród uczniów, co świadczy o niewystarczającym monitorowaniu ich potrzeb zdrowotnych. Brak przepływu informacji uniemożliwiał podjęcie skutecznych działań profilaktycznych, w tym zorganizowanie zajęć gimnastyki korekcyjnej. NIK zwraca również uwagę, że nie wszystkim uczniom zapewniono stanowiska pracy dostosowane do ich warunków antropometrycznych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej³ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Rozpoznanie i monitorowanie problemu rozwoju wad postawy uczniów

Opis stanu
faktycznego

1.1. W okresie objętym kontrolą w Szkole nie było zorganizowanego gabinetu profilaktyki zdrowotnej. Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że w budynku szkolnym nie było wolnego pomieszczenia do tego przystosowanego. Dodał też, że w sierpniu 2019 roku oddano do użytku budynek przedszkola, w którym wydzielono pomieszczenie z przeznaczeniem na gabinet pielęgniarki szkolnej, który jest w trakcie wyposażania. (akta kontroli str. 5-7)

Oględziny pomieszczenia (wydzielonego w budynku przedszkola) wykazały, że zgodnie z wymaganiami ogólnobudowlanymi określonymi w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019 r.⁴ w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą: [1] meble, podłoga i połączenie jej ze ścianami wykonane były z materiałów umożliwiających ich mycie i dezynfekcję, [2] pomieszczenie to wyposażone było w umywalkę z baterią z ciepłą i zimną wodą oraz pojemnik z ręcznikami jednorazowego użycia (brak było dozownika z mydłem w płynie oraz ze środkiem dezynfekcyjnym). W gabinecie nie było wagi ze wzrostomierzem, tablicy Snellena do mierzenia ostrości wzroku, stolika zabiegowego, parawanu, aparatu

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁴ Dz. U. z 2019 r. poz. 595.

do mierzenia ciśnienia, tablic Ishihary do badania widzenia barwnego, siatki centylowej wzrostu i masy ciała, tj. wyposażenia określonego w części III ust. 4 załącznika nr 4 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 września 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej⁵. (akta kontroli str. 8-9)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że gabinet zostanie wyposażony w niezbędny sprzęt do końca grudnia 2019 roku. W trakcie kontroli (w dniu 6 listopada 2019 r.) zakupiono już aparat do mierzenia ciśnienia tętniczego, tablicę Snellena oraz aparat do mierzenia poziomu cukru w krwi. (akta kontroli str. 5-7, 191)

W 2017 r. dyrektor Szkoły nie wnioskował do gminy o dotację z budżetu państwa na wyposażenie gabinetów profilaktyki zdrowotnej na podstawie ustawy z 15 września 2017 r. o szczególnych rozwiązaniach zapewniających poprawę jakości i dostępności świadczeń opieki zdrowotnej⁶. Wyjaśnił, że z możliwości tej nie skorzystano, bowiem w szkole nie było gabinetu pielęgniarskiego. (akta kontroli str. 5-7)

Dopiero w trakcie kontroli (4 listopada 2019 r.) na tablicy informacyjnej szkoły (w miejscu ogólnodostępnym) umieszczono informację o zakresie opieki zdrowotnej udzielanej uczniom przez pielęgniarkę w NZOZ w Księżynie. (akta kontroli str. 190)

1.2. W latach szkolnych 2017/2018, 2018/2019 i 2019/2020 opiekę medyczną nad uczniami sprawowali lekarze i pielęgniarka szkolna, zatrudnieni w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „Przychodnia Rodzinna” w Księżynie (dalej NZOZ „Przychodnia Rodzinna”). Porozumienie o udzielanie świadczeń gwarantowanych pielęgniarki w środowisku nauczania i wychowania zawarto z ww. podmiotem dopiero 26 sierpnia 2019 r. (akta kontroli str. 10)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że (do chwili podpisania porozumienia), współpraca polegała na potwierdzaniu na załącznikach przekazanych przez kierownika NZOZ informacji o liczbie uczniów w szkole oraz na przekazywaniu wykazów uczniów z poszczególnych roczników z podaniem ich numerów PESEL. (akta kontroli str. 5-7, 11-14)

Profilaktyczną opieką zdrowotną sprawowaną w gabinecie NZOZ „Przychodnia Rodzinna” w roku szkolnym 2017/2018 objęto ogółem 237 uczniów z klas „0” – VII, w roku szkolnym 2018/2019 - 252 uczniów i w roku szkolnym 2019/2020 - 260 uczniów. (akta kontroli str. 15-17)

Opiekę tę sprawowała pielęgniarka środowiska nauczania i wychowania, która posiadała zaświadczenie o prawie wykonywania zawodu oraz zaświadczenie o ukończeniu kursu kwalifikacyjnego środowiska nauczania i wychowania dla pielęgniarek. (akta kontroli str. 18-19)

1.3. Zgodnie z wymogiem określonym w części II załącznika nr 4 do rozporządzenia w sprawie świadczeń gwarantowanych podstawowej opieki zdrowotnej⁷, testami przesiewowymi obejmuje się uczniów realizujących obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne oraz uczniów z klas „III”, „V” i „VII”. W związku z powyższym badaniem tego typu (w latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019), należało objąć łącznie: 125 i 101 uczniów z tych roczników. Z informacji sporządzonych przez pielęgniarkę szkolną wynika, że roku szkolnym 2017/2018 testami przesiewowymi objętych zostało 100 uczniów, zaś w roku szkolnym 2018/2019 – 109 uczniów. Powyższe dane wskazują, że w roku szkolnym 2017/2018 testy przesiewowe nie zostały wykonane u 25 uczniów, a w roku szkolnym 2018/2019 wykonano je u ośmiu osób więcej niż uczęszczało do szkoły. Z informacji przekazanej przez kierownika NZOZ „Przychodnia Rodzinna” w Księżynie wynika, że badaniem lekarskim w roku szkolnych 2017/2018 objęto ogółem 102 uczniów i w roku szkolnym 2018/2019 – 110 uczniów. W wyniku tych badań w latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 zniekształcenie kręgosłupa rozpoznano odpowiednio: u sześciu i czterech uczniów. (akta kontroli str. 20-23)

⁵ Dz. U. z 2019 r. poz. 736 ze zm. Dalej: rozporządzenie w sprawie świadczeń gwarantowanych podstawowej opieki zdrowotnej.

⁶ Dz. U. z 2017 poz. 1774.

⁷ Dz. U. z 2019 r. poz. 736.

Kierownik NZOZ w Księżynie wyjaśniła, że liczba uczniów objętych testami przesiewowymi wynika z jej ewidencji, zaś mniejsza liczba osób objętych badaniem lekarskim wynika z faktu, że „(...) rodzice nie przyprowadzali swoich dzieci pomimo otrzymania karty bilansowej”.

(akta kontroli str. 32-33)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że nie był informowany przez kierownika NZOZ „Przychodnia Rodzinna” o liczbie rozpoznanych wad postawy u uczniów, wskazał też, że nie dokonywano wspólnych analiz danych, na podstawie których wypracowywano wnioski w zakresie poprawy stanu zdrowia uczniów”.

(akta kontroli str. 34-36)

Zdaniem NIK ustalenie zasad współpracy w zakresie świadczeń pielęgniarstwa szkolnej, w tym przepływu informacji oraz określenie wzajemnych oczekiwań i ustalenie zadań i sposobów ich realizacji służy poprawie jakości i skuteczności działań w zakresie ochrony i promocji zdrowia społeczności szkolnej.

1.4. Do dnia kontroli w Szkole nie opracowano zasad⁸ komunikowania się i współdziałania pracowników szkoły z pielęgniarką szkolną, w tym określenia wzajemnych oczekiwań oraz ustalenia katalogu zadań i sposobu ich realizacji. W okresie objętym kontrolą nie było też ustalonego harmonogramu wspólnych działań, który umożliwiałby racjonalne zaplanowanie działań pielęgniarstwa w zakresie przeprowadzania bilansów lub badań przesiewowych w sposób niekolidujący z tygodniowym rozkładem zajęć szkolnych. Dopiero w trakcie kontroli NIK, dyrektor uzyskał od NZOZ „Przychodnia Rodzinna” „Harmonogram badań przesiewowych i bilansowych uczniów Zespołu Szkół w Księżynie u uczniów w roku szkolnym 2019/2020”, z którego wynika, że:

- w I półroczu w klasach „0” przeprowadzone zostanie badanie przesiewowe i bilans zdrowia, w klasach „I” tylko u dzieci, u których nie wykonano bilansu zdrowia 6-latką, w klasach „VII” badanie przesiewowe i bilans zdrowia,
- w II półroczu w klasach „III” wykonane zostaną badania przesiewowe i bilans zdrowia, w klasach „V” tylko badanie przesiewowe.

(akta kontroli str. 37-38)

Szkoła nie dysponowała dokumentacją potwierdzającą współpracę dyrektora z pielęgniarką szkolną, w tym wzajemnego informowania się o potrzebie objęcia uczniów profilaktyką wad postawy (zagadnienie opisano w dalszej treści wystąpienia, w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”). Kierownik NZOZ „Przychodnia Rodzinna” wyjaśniła, że „(...) Współpraca z dyrektorem szkoły w zakresie profilaktycznej opieki nad uczniami polegała na wymianie informacji ustnej na temat liczby uczniów, u których stwierdzono wady postawy z uwzględnieniem promocji zdrowia w tym zakresie. Dodała też, że „(...) nie wnioskowano konieczności udziału w posiedzeniach rady pedagogicznej, ani nie wymagano opinii dotyczącej bezpieczeństwa uczniów. Jednocześnie informuję, że pielęgniarka szkolna prowadziła na terenie szkoły pogadanki z zakresu profilaktyki zaburzeń ruchu”.

(akta kontroli str. 39-42)

Analiza zapisów w dziennikach szkolnych (prowadzonych w systemie elektronicznym) wykazała, że realizacja takich zajęć nie została odnotowana (kiedykolwiek i w którychkolwiek oddziałach szkolnych) w latach szkolnych 2017/2018, 2018/2019 i 2019/2020 (do dnia zakończenia kontroli). Ponadto siedmiu nauczycieli (na pytanie dyrektora szkoły) oświadczyło, że w badanym okresie pielęgniarka szkolna nie uczestniczyła w spotkaniach z rodzicami (na tzw. „wywiadówkach”) i nie przeprowadzała pogadanek na temat wad postawy, zdrowego stylu życia oraz profilaktyki zapobiegającej powstaniu wad postawy.

(akta kontroli str. 43-49)

1.5. Z dokumentacji wynika, że nauczyciele oraz kierownictwo szkoły współpracowało z rodzicami w zakresie prowadzenia profilaktyki wad postawy uczniów i zagrożeń związanych z rozwojem tych wad. Rodzice uczniów na pierwszych zebraniach byli informowani o zakresie opieki zdrowotnej sprawowanej przez NZOZ w Księżynie. Na cyklicznych spotkaniach przedstawiano rodzicom planowane i podejmowane działania wychowawcze, zapoznawano z problemami szkolnymi, sprawami wychowawczymi, osiągnięciami dydaktycznymi. Z porządków zebrań wychowawców z rodzicami wynika,

⁸ Zgodnie ze „Standardami postępowania i metodyką pracy pielęgniarstwa szkolnej. Podręcznik dla pielęgniarzek i higienistek szkolnych z 2017 r.” opracowany przez Instytut Matki i Dziecka.

że m.in. poruszano problematykę dotyczącą wiedzy na temat konsekwencji i ryzyka problemów zdrowotnych związanych ze zniekształceniem kręgosłupa dziecka, w tym konieczności:

- dbania o właściwą postawę ciała w różnych sytuacjach, w tym podczas siedzenia, odrabiania prac domowych, spożywania posiłków,
- zwracania uwagi na organizację miejsca pracy dziecka w domu,
- doboru odpowiedniego plecaka szkolnego, kontrolowania jego zawartości w celu wyeliminowania noszenia zbędnych podręczników lub innego sprzętu.

Z rodzicami omawiano też zasady usadzenia uczniów w ławkach, zwracano im uwagę na zachowanie prawidłowej postawy w trakcie odrabiania pracy domowej i czytania książek. Nauczyciele zwracali się też z prośbą o codzienne kontrolowanie zawartości plecaków i eliminowania z nich zbędnych rzeczy. Wskazywano też, że uczniom przydzielone zostały szafki w których mogą pozostawić podręczniki i przybory szkolne. (akta kontroli str. 50-66)

Spośród 87 ankietowanych rodziców, aż 78 (tj. 89,7%) osób stwierdziło, że ich dzieci nie były, bądź nie wiedzą czy były badane w szkole pod kątem wad postawy. Jedynie sześć osób (tj. 6,9%) oświadczyło, że informację o wynikach badań przesiewowych dziecka otrzymało ze szkoły, zaś 81 (tj. 93,1%) wskazało, że informacji takiej nie otrzymało. Jedynie czworo z nich (4,6%) poinformowało, że wiedzę na temat wad postawy uzyskało ze szkoły lub od wychowawcy. (akta kontroli str. 67-72)

1.6. Z wyjaśnień dyrektora wynika, że „(...) W Szkole nie były przeprowadzane dodatkowe badania wykrywania wad postawy”. (akta kontroli str. 73-77)

Wszyscy ankietowani rodzice (87 osób) stwierdzili, że nie proponowano im odpłatnego diagnozowania u dziecka ewentualnych wad postawy ciała. (akta kontroli str. 67-72)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Dyrektor Szkoły (również w ramach zawartego dopiero w sierpniu 2019 r. porozumienia z podmiotem leczniczym), nie zapewnił sobie pozyskiwania informacji o liczbie uczniów, u których rozpoznano zniekształcenia kręgosłupa w celu podjęcia działań profilaktycznych zapobiegających rozwojowi wad postawy, co w ocenie NIK było działaniem nierzetelnym. Wskutek tego, dyrekcji Szkoły nie była znana liczba uczniów wymagających objęcia działaniami w zakresie profilaktyki wad postawy, w tym gimnastyką korekcyjną.

Zgodnie z art. 68 ust. 1 pkt 3 i 11 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe⁹, dyrektor Szkoły sprawuje opiekę nad uczniami oraz stwarza warunki harmonijnego rozwoju psychofizycznego poprzez aktywne działania prozdrowotne, a także współpracuje z pielęgniarką albo higienistką szkolną, lekarzem i lekarzem dentystą, sprawującymi profilaktyczną opiekę zdrowotną nad dziećmi i młodzieżą.

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że „Nie był informowany przez kierownika NZOZ o liczbie uczniów objętych opieką. Nie dokonywano wspólnie analiz danych na podstawie, których wypracowywano wnioski i postulaty w zakresie poprawy stanu zdrowia. Nie ustalano harmonogramu, który umożliwiłby racjonalne zaplanowanie działań pielęgniarki w zakresie przeprowadzania bilansów lub badań przesiewowych uczniów w sposób niekolidujący z tygodniowym rozkładem zajęć szkolnych”. (akta kontroli str. 34-36)

Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli ustalenie zasad współpracy między dyrekcją i pielęgniarką szkolną, w tym przepływu informacji o liczbie uczniów, u których rozpoznano zniekształcenia kręgosłupa, sprzyjać powinno poprawie jakości i skuteczności działań w zakresie ochrony i promocji zdrowia społeczności szkolnej. W tym zakresie obie strony powinny wybrać zadania, które uznają w danym roku szkolnym za priorytetowe, a efektem tych uzgodnień powinien być harmonogram wspólnych działań oraz dokonywania oceny ich realizacji w celu ewentualnej korekty zadań i usprawnienia współpracy.

OCENA
CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą uczniom nie zapewniono możliwości korzystania z gabinetu profilaktyki zdrowotnej na terenie szkoły, a badania przesiewowe wykonywano w przychodni

⁹ Dz. U. z 2019 r. poz. 1148.

NZOZ w Księżynie. Wprawdzie w sierpniu 2019 r. wygospodarowano na ten cel stosowne pomieszczenie w wybudowanym budynku przedszkola, to jednak do czasu zakończenia kontroli gabinet był w trakcie wyposażania i świadczenia nie były tam udzielane. Niewystarczająca była też współpraca dyrektora Szkoły z pielęgniarką szkolną oraz lekarzem sprawującym profilaktyczną opiekę zdrowotną nad uczniami. Skutkowało to brakiem dostatecznej wiedzy dyrektora na temat stanu zdrowia uczniów i rozpoznanych u nich wad postawy.

OBSZAR

2. Tworzenie warunków pobytu uczniów w szkołach ograniczających/minimalizujących rozwój wad postawy

Opis stanu faktycznego

2.1. Analiza arkuszy organizacyjnych szkoły w latach 2017/2018, 2018/2019 i 2019/2020 wykazała, że nie organizowano zajęć gimnastyki korekcyjnej oraz dodatkowych zajęć sportowych. (akta kontroli str. 78-80)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że „(...) nie przewidziano zajęć z gimnastyki korekcyjnej ze względu na brak odpowiedniej grupy liczebnej”. Podał też, że „W roku szkolnym 2017/2018 nie było dodatkowych zajęć sportowych, w roku szkolnym 2018/2019 uzyskano 4 godziny na zajęcia szachowe w klasie I oraz 3 godziny na zajęcia rekreacyjno – sportowe w roku szkolnym 2019/2020”. (akta kontroli str. 73-77)

W okresie objętym kontrolą przy szkole funkcjonował Ludowy Uczniowski Klub Sportowy (dalej LUKS), którego celem działalności było: [1] planowanie i organizowanie pozalekcyjnego życia sportowego uczniów w oparciu o infrastrukturę szkoły oraz pomoc organizacyjną i materialną rodziców i sympatyków klubu, [2] angażowanie wszystkich uczniów do różnorodnych form aktywności ruchowej, gier i zabaw dostosowanych do wieku, stopnia sprawności i zainteresowań sportowych, [3] uczestniczenie w imprezach sportowych, [4] organizowanie zajęć sportowych dla uczniów szkoły w celu wszechstronnego rozwoju ich sprawności fizycznej i umysłowej, [5] organizowanie działalności sportowej ze szczególnym uwzględnieniem funkcji zdrowotnych. W ramach zajęć pozalekcyjnych uczniowie Szkoły ćwiczyli w sekcjach: zapaśniczej – 16 osób, badmintonowej – 16 osób, pływackiej – dwie grupy po 30 osób (z klas II-III i IV-VI), piłki siatkowej – 16 osób. Działalność LUKS finansowana była z dotacji Urzędu Gminy Juchnowiec Kościelny, który w latach 2017-2019 na rzecz klubu przekazał środki w wysokości odpowiednio: 19 tys. zł, 20 tys. zł i 22 tys. zł. (akta kontroli str. 81-106)

Od 2017 roku, w ramach porozumienia zawartego z Polskim Związkiem Zapaśniczym, w Szkole prowadzone były zajęcia w ramach programu „Zapasy sportem wszystkich dzieci w środowisku wiejskim”. Program realizowany był przez Ministra Sportu i Turystyki w ramach zadania „Upowszechnianie sportu w środowisku wiejskim”. (akta kontroli str. 107-118)

Z założeń programu wynika, że:

- poziom sprawności ogólnej stanowi podstawę przygotowania dzieci do uprawiania każdej dyscypliny sportu,
- wysoki poziom sprawności ogólnej i specjalnej jest istotnym elementem w wieloletnim procesie przygotowania dzieci do treningu wyczynowego,
- różne formy ćwiczeń koordynacyjnych (ćwiczenia akrobatyczne, podstawy gimnastyki sportowej – przewroty wychwyty, salta) są doskonałym i skutecznym środkiem treningowym na każdym etapie kształcenia.

Według założeń programu koordynacja ruchowa jest podstawą do nauczania technik zapaśniczych. W celu jej doskonalenia ustalono zestaw ćwiczeń w staniu i w ruchu, doskonalących koordynację obrotową, ćwiczeń lustrzanych i naprzemiennych, ćwiczeń z zastosowaniem nietypowych pozycji wyjściowych i nietypowych warunków. W zajęciach w sekcjach sportowych LUKS w poszczególnych latach uczestniczyło po 16 uczniów. Zawodnicy trenujący zapasy w ostatnich trzech latach zdobywali czołowe lokaty w turniejach wojewódzkich i krajowych. Złote medale w Mistrzostwach Polski zdobyło trzech uczniów Szkoły, a jedna z uczennic powołana została do kadry młodzików Polski i startuje w turniejach krajowych i międzynarodowych. (akta kontroli str. 85-94)

Na podstawie umów zawartych w latach 2017-2019 pomiędzy dyrektorem Szkoły, a Prezesem Zarządu Fundacji Narodowy Badminton, Szkole zlecono organizację i prowadzenie odpowiednio: 15, 27 i 30 lekcji badmintonu z zajęciami gimnastyki korekcyjno-kompensacyjnej (trwających 90 minut). W zajęciach uczestniczyło 16 uczniów. W ich trakcie wykonywano ćwiczenia korekcyjne FMS zalecane przez Fundację¹⁰. Zawodnicy sekcji badmintonowej zdobywali medale mistrzostw Polski w młodzikach, juniorach młodszych i juniorach. W ciągu ostatnich trzech lat uczniowie zajmowali czołowe lokaty w Podlaskiej Lidze Badmintonu, w 2017 roku drużyna chłopców zajęła IV miejsce w kraju w Igrzyskach Szkół Podstawowych oraz III miejsce w Igrzyskach Wojewódzkich (dziewczęta zdobyły na tych mistrzostwach VI miejsce). W 2019 roku chłopcy zdobyli III miejsce w Igrzyskach Szkół Podstawowych, awansując tym samym do turnieju krajowego.

(akta kontroli str. 119-138)

2.2. Zgodnie z art. 22a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty¹¹, dyrektor Szkoły, po zasięgnięciu opinii Rady Pedagogicznej, w latach szkolnych 2017/2018 - 2019/2020 dopuszczał do użytku przedstawione przez nauczyciela lub zespół nauczycieli programy nauczania. Począwszy od roku szkolnego 2017/2018 w szkole realizowany jest „Program nauczania wychowania fizycznego dla ośmioletniej szkoły podstawowej” (autorstwa K. Warchoła). Analiza tematów zrealizowanych zajęć wychowania fizycznego¹² wykazała, że w ramach obszaru zdrowie – edukacja zdrowotna (w trakcie prowadzonych lekcji):

- uczniom z klas IV przekazywano wiedzę na tematy związane m.in. ze znaczeniem aktywności fizycznej dla zdrowia i przyjmowaniem prawidłowej postawy ciała w różnych sytuacjach,
- uczniom z klas V przekazywano wiedzę na temat zdrowia i jego mierników, zasad i metod hartowania organizmu, zasad aktywnego wypoczynku zgodnie z rekomendacjami aktywności fizycznej. W efekcie uczeń nabywał umiejętność wykonywania ćwiczeń kształtujących nawyk prawidłowej postawy ciała w postawie stojącej, siedzącej i leżeniu oraz w czasie wykonywania różnych codziennych czynności, ćwiczeń oddechowych i innych o charakterze relaksacyjnym oraz podejmowania aktywności fizycznej w różnych warunkach atmosferycznych,
- uczniom z klas VII przekazywano wiedzę na temat czynników wpływających pozytywnie i negatywnie na zdrowie i samopoczucie (w tym takich, o których mogą sami decydować). Zapoznawano też z przyczynami i skutkami otyłości oraz nieuzasadnionego odchudzania się i używania sterydów w celu zwiększenia masy mięśni. W zakresie umiejętności uczeń był zorientowany w opracowaniu rozkładu dnia uwzględniającego proporcje między pracą a wypoczynkiem, wysiłkiem umysłowym, a fizycznym. Zdolny był dobrać rodzaj ćwiczeń relaksacyjnych do własnych potrzeb. Umiał ergonomicznie podnosić i przenosić przedmioty o różnej wielkości i różnym ciężarze.

(akta kontroli str. 139-159)

2.3. Zgodnie z art. 26 ustawy Prawo oświatowe, Szkoła (w każdym roku), dysponowała programem wychowawczo-profilaktycznym¹³, uchwalonym przez Radę Rodziców zgodnie z art. 84 ust. 2 pkt 1 ww. ustawy. Analiza treści ww. programu wykazała, że określono w nim cele i działania dostosowane do potrzeb rozwojowych uczniów. Jedną z form aktywności szkoły była działalność profilaktyczna, która m.in. obejmowała wspieranie uczniów, którzy wykazują ryzyko wad postawy. Działania w tym zakresie związane były ze zrealizowaniem wśród uczniów oraz ich rodziców lub opiekunów programów profilaktycznych i promocji zdrowia dostosowanych do potrzeb indywidualnych i grupowych. Do głównych zadań szkoły m.in. należało promowanie zdrowego stylu życia oraz kształtowanie nawyków prozdrowotnych, profilaktyka wad postawy.

(akta kontroli str. 160-167)

¹⁰ Stretching dynamiczny jako element rozgrzewki, ćwiczenia korekcyjne w zakresie mobilności, stabilizacji tułowia, ćwiczenia wzmacniające mięśnie kończyn dolnych, ćwiczenia wzmacniające mięśnie kończyn górnych, rolling.

¹¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 1481, ze zm.

¹² Trzech wybranych klas, po jednej z klasy IV, V i VII szkoły podstawowej w latach szkolnych 2017/2018, 2018/2019 i 2019/2020.

¹³ Treść programu w każdym roku była identyczna.

2.4. Analiza arkuszy organizacyjnych szkoły w latach 2017/2018, 2018/2019 i 2019/2020 wykazała, że zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r.¹⁴ zajęcia w-f w klasach IV-VIII, zgodnie z art. 28 ust. 2 ustawy Prawo oświatowe były realizowane w wymiarze 4 godzin tygodniowo. Uzgodniona z organem prowadzącym możliwość zmniejszenia liczebności grup ćwiczeniowych, skutkowałą zwiększeniem liczby godzin zajęć w-f, bowiem zajęcia te realizowano w wymiarze 28 godzin tygodniowo w roku szkolnym 2017/2018 i w latach szkolnych 2018/2019 i 2019/2020 w wymiarze 40 godzin tygodniowo. W efekcie w arkuszu organizacyjnym Szkoły w roku 2017/2018 zajęcia w-f prowadzono w siedmiu grupach ćwiczących (pięć oddziałów klasowych), a w latach 2018/2019 i 2019/2020 w 10 grupach ćwiczeniowych utworzonych na bazie siedmiu oddziałów klasowych. Działania te przyczyniły się do podniesienia bezpieczeństwa w trakcie zajęć, podniesienia ich atrakcyjności i zwiększenia frekwencji. (akta kontroli str. 78-80)

W okresie objętym kontrolą zajęcia wychowania fizycznego z uczniami prowadziło trzech nauczycieli. Analiza akt osobowych ww. osób wykazała, że zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela¹⁵, wszyscy posiadali wyższe wykształcenie z odpowiednim przygotowaniem pedagogicznym, a ich kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela wychowania fizycznego w szkołach odpowiadały wymogom określonym w § 4 ust. 1 i § 9 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli¹⁶.

(akta kontroli str. 168)

2.5. Obowiązkowe zajęcia wychowania fizycznego dla uczniów klas IV-VIII w latach 2017/2018 – 2019/2020 realizowano w Szkole jedynie w formie zajęć klasowo-lekcyjnych. Ponadto, w wymienionym okresie, odpowiednio 30, 30 i 28 osób (tj. 12,7%, 11,9% i 10,8% uczniów) uczestniczyło w 20-godzinnych zajęciach nauki pływania na basenie, realizowanych w ramach ogólnopolskiego programu „Umiem pływać”. Na terenie szkoły odbywały się też (w każdy czwartek w godzinach od 12³⁰ do 13³⁵) zajęcia taneczne prowadzone przez firmę PARO oraz zajęcia piłki nożnej (w każdy wtorek i piątek w godzinach od 14³⁰ do 17⁰⁰). Uczniowie korzystali również z zajęć pozalekcyjnych organizowanych przez LUKS, co opisano w punkcie 2.1 wystąpienia.

(akta kontroli str. 169-170, 193-195)

2.6. Średnia frekwencja ogółem w roku szkolnym 2017/2018 i 2018/2019 kształtowała się na poziomie 92,32% i 92,45%, zaś na zajęciach wychowania fizycznego odpowiednio: 95,68% i 94,14%. Monitorowanie frekwencji uczniów na zajęciach wychowania fizycznego odbywało się poprzez sprawdzenie listy obecności uczestników i odnotowanie jej w dzienniku szkolnym. Na podstawie tych informacji nauczyciele wychowawcy na koniec każdego półrocza sporządzali sprawozdania, stanowiące podstawę klasyfikacji uczniów.

(akta kontroli str. 15-17)

Na podstawie wydanej przez lekarza opinii, dyrektor Szkoły - w trybie § 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 sierpnia 2017 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych¹⁷ - zwolnił z zajęć w-f w latach szkolnych 2018/2019 i 2019/2020 dwóch uczniów, których rodzice przedstawili orzeczenia lekarskie o ograniczonych możliwościach uczestnictwa w tych zajęciach.

(akta kontroli str. 171-174)

2.7. Zgodnie z art. 103 ust. 1 ustawy Prawo oświatowe, uczniom Szkoły zapewniono możliwość korzystania z infrastruktury sportowej odpowiedniej dla pełnej realizacji zajęć wychowania fizycznego, zgodnych z obowiązującym programem nauczania, oraz dodatkowych zajęć sportowych. Szkoła dysponowała salą gimnastyczną, zewnętrznym boiskiem do piłki nożnej (o nawierzchni betonowej), placem zabaw (którego trawiasta

¹⁴ W sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. z 2017 r. poz. 356 ze zm.). Dalej: rozporządzenie MEN z 2017 roku w sprawie planów nauczania.

¹⁵ Dz. U. z 2019 r. poz. 2215.

¹⁶ Dz. U. poz. 1575.

¹⁷ Dz. U. poz. 1534. Dalej: rozporządzenie w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów.

nawierzchnia w trakcie kontroli była naprawiana). Uczniom zapewniono też możliwość korzystania z przebieralni oraz toalet (zlokalizowanych obok sali gimnastycznej). W zniszczonym (nieczynnym) pomieszczeniu z natryskami przechowywano drobny sprzęt sportowy, co opisano w dalszej części wystąpienia w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”. Oględziny wykazały, że obiekty te spełniały wymogi bezpieczeństwa określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach¹⁸. Boisko miało równą nawierzchnię, bramki były zamocowane na stałe, a przed wejściem na salę gimnastyczną oraz przy boisku i placu zabaw umieszczono tablice informujące o zasadach bezpiecznego użytkowania (wraz z informacją, że korzystanie z urządzeń jest dopuszczone pod nadzorem osób dorosłych). Uczniom zapewniono też szeroki wybór sprzętu sportowego (w dobrym stanie użytkowym). (akta kontroli str. 175-191)

Środki finansowe przeznaczone na funkcjonowanie Szkoły w każdym roku kalendarzowym były zabezpieczane w budżecie gminy, a następnie przekazywane do Szkoły na podstawie comiesięcznego zapotrzebowania oraz wydatkowane zgodnie z jej planem finansowym. W 2017 r. nie kupowano mebli oraz sprzętu sportowego. W 2018 r. na zakup ergonomicznych mebli szkolnych oraz certyfikowanego sprzętu sportowego wydatkowano ogółem 10.924,22 zł, a w 2019 r. łącznie 15.100,07 zł. W okresie objętym kontrolą Podlaski Kurator Oświaty nie przeprowadzał w Szkole kontroli dotyczących jej wyposażenia w infrastrukturę sportową. (akta kontroli str. 192)

2.8. Do dnia zakończenia kontroli NIK Szkoła nie uczestniczyła w gminnym (bo takiego nie było) oraz też w regionalnym „Programie profilaktyki nabytych wad postawy skierowanym do dzieci w wieku 5-14 lat z terenu województwa podlaskiego”. Uczniowie uczestniczyli w ogólnopolskim programie „Umiem pływać”, co opisano w punkcie 2.1 wystąpienia. (akta kontroli str. 169-170)

2.9. Uczniom zapewniono możliwość pozostawienia odzieży wierzchniej i obuwia w szatni, zorganizowanej w formie zamykanych boksów z wieszakami (przypiętymi do poszczególnych oddziałów). Wieszaki dla uczniów klas I-III zainstalowane były na wysokości dostosowanej do wzrostu dzieci. Każdy boks wyposażony był w ławkę służącą do siadania przy zmianie obuwia. Zgodnie z § 4a ww. rozporządzenia MENIS w sprawie bhp, uczniom z klas I-III stworzono możliwość pozostawienia części podręczników i przyborów, z których korzystali w trzyletnim okresie nauczania, w szafkach będących w salach lekcyjnych. Natomiast dopiero od sierpnia 2019 r. uczniowie z klas IV-VIII mogli pozostawić swoje rzeczy w szafkach metalowych¹⁹ (zamykanych na klucz), które ustawiono na korytarzu szatni oraz obok sali gimnastycznej (dla uczniów z klas sportowych). Szkoła dysponowała ogółem 140 szafkami, z których korzystało 136 uczniów. (akta kontroli str. 196-199)

Wyniki badania ankietowego wskazują, że 86 rodziców (tj. 98,9%) spośród 87 respondentów oświadczyło, że ich dzieci korzystają z szafek szkolnych do przechowywania obuwia i ubrania albo podręczników i pomocy szkolnych, a 76 osób (87,4%) stwierdziło, że plecaki szkolne ich dzieci są zbyt ciężkie, czego główną przyczyną (w 28 przypadkach, tj. 32,2%) jest brak możliwości pozostawiania zbędnych podręczników, ćwiczeń i zeszytów w szkole (wyniki kontroli NIK wskazują jednak, że obecnie Szkoła dysponuje nadmiarem szafek w stosunku do liczby uczniów z klas IV-VIII). W 21 przypadkach (tj. 24,1%) rodzice stwierdzili, że dzieci nie zwracają uwagi na to co mają w plecaku, a w 38 przypadkach (tj. 43,7%) rodzice poinformowali m.in. że:

- podręczniki przynoszone są do domu w celu odrabiania prac domowych lub przygotowania się do kolejnych zajęć,
- źle jest skonstruowany plan lekcji, gdyż jednego dnia lekcje prowadzone są bez podręczników, a w dniu następnym praktycznie każdy przedmiot wymaga posiadania książki, ćwiczeń i zeszytu,

¹⁸ Dz. U. z 2003 r. Nr 6 poz. 69, ze zm. Dalej „rozporządzenie MENIS w sprawie bhp”.

¹⁹ Zgodnie z regulaminem, przyjętym przez radę rodziców oraz samorząd uczniowski, szafki służyły przede wszystkim do przechowywania ubrań, książek, pomocy naukowych oraz innych przedmiotów związanych z funkcjonowaniem ucznia na terenie szkoły.

- jest zbyt duża liczba zajęć w ciągu dnia oraz duża liczba książek, ćwiczeń i zeszytów do jednego przedmiotu nauczania,
- za dużo jest zadawanych prac domowych, co powoduje konieczność przynoszenia podręczników do domu. (akta kontroli str. 67-72)

Przeprowadzona, na zlecenie NIK, przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego Białymstoku (dalej PPIS) kontrola wagi tornistrów 96 uczniów wykazała, że u 35% badanych ciężar tornistra nie przekraczał 10% wagi ciała, u 41% osób mieścił się w granicach od 10% do 15%, a w 24% przypadków przekraczał 15% masy ciała ucznia. Szkoła nie dysponowała dokumentacją potwierdzającą, że w trakcie roku szkolnego ważono plecaki. (akta kontroli str. 200-202)

W szkole podejmowano działania na rzecz zmniejszenia wagi plecaków szkolnych:

- przykładem „dobrej praktyki” w tym zakresie była decyzja o zamontowaniu w holu głównym Szkoły (na parterze) oraz przy sali gimnastycznej saturatorów (z wodą filtrowaną), z których dzieci korzystają w trakcie przerw. Może to wpłynąć na zmniejszenie wagi plecaków, bowiem mniejsza liczba uczniów przynosi do Szkoły napoje z domu. (akta kontroli str. 191)
- nauczycieli korzystali podczas zajęć lekcyjnych z urządzeń elektronicznych (e-podręczników, platform edukacyjnych, stron internetowych, tablic interaktywnych), co w dużym stopniu eliminowało konieczność przynoszenia podręczników do szkoły. Według stanu na dzień kontroli na wyposażeniu szkoły było 83 różnych urządzeń elektronicznych i multimedialnych, tj. komputery stacjonarne i przenośne, tablety, projektory, tablice interaktywne. (akta kontroli str. 203)

2.10. Szkoła nie dysponowała dokumentacją potwierdzającą, że zorganizowano weryfikację dostosowania stanowiska pracy ucznia do jego wzrostu i budowy ciała. Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że zazwyczaj na początku każdego roku wychowawcy wskazują dzieciom miejsce do siedzenia wraz z dobraną wysokością stolika. Jednak fakt ten nie jest dokumentowany. (akta kontroli str. 204-205)

Przeprowadzona przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku (dalej PPIS) kontrola 102 stanowisk pracy uczniów urządzonych w pięciu salach dydaktycznych wykazała, że:

- wyposażono je w meble szkolne zgodne z normą PN-EN 1729-1 „Meble-Krzesła i stoły do instytucji edukacyjnych” oraz normy PN-ISO 5970 „Meble. Krzesła i stoły szkolne. Wymiary funkcjonalne”,
- wszystkie meble posiadały certyfikat i były oznakowane Nr 5 i Nr 6. Jedynie w pracowni komputerowej nie było mebli certyfikowanych, bowiem w 1999 r. zostały wykonane na zamówienie. W stołówce szkolnej meble były zróżnicowane pod względem przeznaczenia ich dla dzieci młodszych i starszych,
- stwierdzono nieprawidłowości w: [1] sali Nr 2 (historyczna), w której 15 uczniów korzystało z mebli niedostosowanych do wzrostu, w tym czterech uczniów korzystało z mebli o jeden numer za wysokich, ośmiu z mebli o dwa numery za wysokie i trzech uczniów z mebli o trzy numery za wysokie, [2] w sali Nr 7 (matematyczno-przyrodnicza), w której pięciu uczniów korzystało z mebli o jeden numer za niskich, [3] w sali Nr 3 (pracownia fizyczno-chemiczna) dwóch uczniów korzystało z mebli o jeden numer za wysokich,
- w pięciu badanych salach dydaktycznych stanowiska pracy 80 uczniów były dostosowane do ich wzrostu, a 22 stanowiska nie odpowiadały warunkom antropometrycznym uczniów, tj. 21,6% ogółu badanych, co opisano w dalszej części wystąpienia w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”. (akta kontroli str. 200-202)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Pomieszczenie z natryskami (według stanu na dzień kontroli) było zniszczone i wyłączzone z użytkowania. Stanowiło to naruszenie § 8 rozporządzenia MENiS w sprawie bhp, zgodnie z którym w pomieszczeniach sanitarnohigienicznych zapewnia

się ciepłą i zimną bieżącą wodę oraz środki higieny osobistej, a urządzenia sanitarnohigieniczne są utrzymywane w czystości i w stanie pełnej sprawności technicznej. (akta kontroli str. 175-191)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że „Pomieszczenie z natryskami jest wyłączone z użytkowania, ze względu na duże ubytki glazury, które zagrażają bezpieczeństwu uczniów. Ubytki glazury w łazienkach, toaletach przy sali gimnastycznej, ścianach na korytarzu, szatni i sali gimnastycznej zostały wykonane podczas wakacji. Remont prysznica w celu jego doprowadzenia do stanu używalności pomieszczenia zgodnie z jego przeznaczeniem planowany jest podczas najbliższych ferii zimowych”. Szkole na 2019 r. zwiększono o 150 tys. zł plan wydatków na zakup usług remontowych. (akta kontroli str. 204-205)

2. Ponad jednej piątej uczniów nie zapewniono mebli dostosowanych do zasad ergonomii, co stanowiło naruszenie § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach²⁰. Przeprowadzona przez PPIS w Białymstoku kontrola 102 stanowisk pracy uczniów wykazała, że w 22 przypadkach (tj. 21,6% zbadanych) mebli nie dopasowano do wysokości ciała uczniów).

(akta kontroli str. 200-202)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że „(...) Co roku w okresie wrzesień - październik wychowawcy nauczyciele dokonują pomiaru wzrostu uczniów i na tej podstawie przyporządkowują miejsca w klasie. Zobligowani są do dostosowania ławeczek pod kątem potrzeb wynikających z pomiaru wzrostu uczniów. Odbywa się to zazwyczaj raz do roku. Czynności powyższych nie dokumentowano”. Dodał też, że „Po kontroli PPIS w klasach, które nie spełniały norm, w miarę posiadanych zasobów, dostosowano krzesła i ławki do potrzeb uczniów, jak również zobligowano nauczycieli do kontroli, aby uczniowie siedzieli na swoich miejscach, bardzo możliwe jest też, iż w czasie kontroli uczniowie nie siedzieli w miejscach dla nich przeznaczonych. Pragnę zaznaczyć iż w ostatnich latach sukcesywnie wyposażamy placówkę w ławki i stoliki regulowane (takowe są w dwóch klasach starszych), gdzie nie było uwag. Po kontroli PPIS, analizie budżetu skontaktowałem się z firmą posiadającą odpowiednie meble dla szkół w celu zakupu niezbędnych mebli i likwidacji uchybienia podanego przez PPIS. Zobliguję również nauczycieli do częstszego sprawdzania przy jakich stolikach powinni być usadzeni uczniowie, aby wyeliminować ewentualne wady postawy”. (akta kontroli str. 205)

OCENA
CZĄSTKOWA

Podejmowane w Szkole działania, mające na celu eliminację rozwoju wad postawy uczniów, nie były w pełni skuteczne. Szkoła dysponowała infrastrukturą sportową niezbędną do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego, które realizowano w wymaganym wymiarze w formie zajęć klasowo - lekcyjnych. W ramach tych zajęć prowadzono też edukację zdrowotną dotyczącą profilaktyki wad postawy. Działaniom na rzecz minimalizowania czynników sprzyjających rozwojowi wad postawy sprzyjało uczestnictwo w ogólnopolskim programie „Umiem pływać”, programie „Zapasy sportem wszystkich dzieci w środowisku wiejskim” oraz programie Fundacji Narodowy Badminton „Lekcje badmintona z zajęciami korekcyjno-kompensacyjnymi”. Były one jednak niewystarczające, gdyż ok. 22% uczniów miało niedostosowane do ich warunków antropometrycznych stanowiska pracy, co czwarty uczeń miał przeciążony bagaż szkolny (powyżej 15% masy ciała), a szafki do przechowywania podręczników zakupiono dopiero w sierpniu 2019 r. NIK zwraca też uwagę, że nie wszystkim uczniom zapewniono stanowiska pracy dostosowane do ich warunków antropometrycznych, gdyż co piąte badane stanowisko nie odpowiadało tym wymaganiom.

OBSZAR

3. Działania informacyjne i edukacyjne na rzecz eliminacji ryzyk rozwoju wad postawy

Opis stanu
faktycznego

Edukacja szkolna oraz informacja dotycząca profilaktyki wad postawy i ryzyka ich rozwoju, była skierowana do wszystkich zainteresowanych grup, tj. rodziców, uczniów i nauczycieli. Zagadnienia z tym związane przedstawiano na spotkaniach z rodzicami, co opisano

²⁰ Dz. U. z 2003 r., poz. 69 ze zm.

w punkcie 1.5. wystąpienia pokontrolnego. Na godzinach wychowawczych, podczas apeli szkolnych oraz w trakcie zajęć wychowania fizycznego:

- uczniom zwracano uwagę na utrzymywanie prawidłowej postawy ciała podczas siedzenia w ławkach oraz wykonywania różnych zajęć,
- wskazywano na potrzebę należytej organizacji ich stanowisk pracy,
- informowano o konieczności sygnalizowania wszelkich nieprawidłowości, np. kiedy uczniowie źle się czują w ławkach, bo ich zdaniem meble są za małe lub za duże,
- informowano o możliwości pozostawiania przyborów szkolnych oraz podręczników w klasowych lub szkolnych szafkach,
- zwracano uwagę na konieczność kontrolowania zawartości plecaków w celu wyeliminowania noszenia do szkoły rzeczy zbędnych,
- uświadamiano uczniów i utrwalano w nich przekonanie, jak ważne jest aktywne spędzanie czasu wolnego oraz przypominano o złych następstwach niedoboru ruchu.

(akta kontroli str. 50-66)

Zadbano też o informację wizualną poprzez wywieszenie na korytarzach szkolnych plakatów informujących o konieczności dbania o prawidłową postawę ciała, czy też wskazujących na potrzebę zmniejszenia ciężaru plecaków szkolnych.

(akta kontroli str. 206-207)

Z badań ankietowych, przeprowadzonych wśród 28 nauczycieli Szkoły wynikało, że 92,9% respondentów oceniło pozytywnie poziom swojej wiedzy na temat wad postawy. Zdaniem 22 nauczycieli, wady postawy są poważnym problem u dzieci w wieku szkolnym. Wśród przyczyn trudności w prowadzeniu profilaktyki 25 nauczycieli (tj. 89,3%) wskazało niepoprawne nawyki wyniesione z domu, 17 (tj. 60,7%) zwróciło uwagę na małą aktywność fizyczną po zajęciach szkolnych, 17 (60,7%) wskazało na zbyt ciężkie plecaki szkolne. Spośród ankietowanych nauczycieli 24 osoby (tj. 85,7%) wskazały, że w trakcie zajęć dydaktycznych w szkole uczniowie są zapoznawani z czynnikami wpływającymi na powstawanie wad postawy. Jako najskuteczniejszą formę profilaktyki wad postawy 21 nauczycieli (75%) wskazało udział uczniów w zajęciach w ramach specjalnych programów, a 20 (tj. 71,4%) - zajęcia dydaktyczne w szkole, w trakcie których dzieci zapoznawane są z czynnikami wpływającymi na powstawanie wad postawy. Spośród 87 ankietowanych rodziców, jedynie dziewięć osób (10,3%) wskazało, że ich dzieci były badane w szkole pod kątem wad postawy, 60 (69%) wskazało, że nie badano ich, a 18 osób (tj. 20,7%) wskazało, że nie wie. Jedynie sześć osób (tj. 6,9%) poinformowało, że otrzymało ze szkoły informację o wynikach badań przesiewowych, zaś 81 (tj. 93,1%) oświadczyło, że nie otrzymało takiej informacji. W ocenie 39 rodziców (tj. 35,6%) wyposażenie szkolne było odpowiednie, dostosowane do wzrostu dziecka i zapobiegało powstawaniu wad postawy. Negatywną opinię na ten temat wyraziło 14 osób (tj. 16,1%). Ośmiu rodziców (tj. 9,2%) wskazało, że ich dzieci często korzystają ze zwolnień z zajęć w-f, a pozostałe osoby (90,8%) oświadczyły, że nie lub zdecydowanie nie. Tylko trzy osoby (3,4%) wiedziały, że ich dzieci korzystają w szkole z dodatkowych zajęć gimnastyki korekcyjnej. Realizowaną w szkole profilaktykę wad postawy pozytywnie oceniło jedynie dziewięć osób (10,3%), 27 respondentów (31%) nie miało wyrobionego zdania na ten temat, a aż 51 osób (58,6%) uznało ją za nieodpowiednią lub niewystarczającą.

(akta kontroli str. 67-72, 208-209)

Dyrektor Szkoły stwierdził, że: „W związku z przeprowadzoną ankietą w tutejszej szkole wśród rodziców dzieci uczących się pragnę odnieść się do kilku zagadnień tj.:

- dodatkowe zajęcia gimnastyki korekcyjnej nie są możliwe ze względu na brak odpowiedniej liczby osób,
- wiedza na temat wad postawy przekazywana jest przez nauczyciela na zajęciach godzin wychowawczych oraz podczas zajęć wychowania fizycznego,
- profilaktyka wad postawy ciała uczniów jest podejmowana podczas lekcji w szkole, uczniowie zapoznawani są z tą problematyką, a rodzice podczas spotkań z wychowawcami,
- informację o badaniach przesiewowych powinna przekazać pielęgniarka zatrudniona przez lekarza w przychodni w Księżynie,

– nauczyciele informują dzieci i rodziców, aby zwracali uwagę na zawartość tornistrów, informują, że mogą pić wodę i napełniać puste butelki z zamontowanego źródła wody, podręczniki niepotrzebne pozostawiać w szafkach, zwracać uwagę na to co dziecko wkłada do tornistra". (akta kontroli str. 210-211)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

**OCENA
CZĄSTKOWA**

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że podejmowane przez Szkołę działania informacyjne i edukacyjne nie były w pełni skuteczne, o czym świadczą wyniki ankiet przeprowadzonych wśród rodziców oraz brak dostatecznej wiedzy uczniów, gdyż w co czwartym z 96 zbadanych przez PPIS przypadków, ciężar plecaka przekraczał dopuszczalną normę.

IV. Uwagi i wnioski

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag. Natomiast w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK wnosi o:

1. Pozyskiwanie od pielęgniarki szkolnej informacji o zdiagnozowanych wadach postawy uczniów.
2. Zapewnienie sprawności technicznej pomieszczenia z natryskami i udostępnienie go uczniom.
3. Dostosowanie mebli szkolnych do warunków antropometrycznych wszystkich uczniów.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

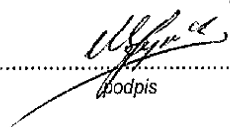
Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

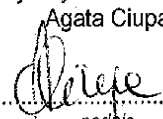
W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Białystok, dnia 31 grudnia 2019 r.

Kontroler:
Marek Zapolski
doradca ekonomiczny

.....
podpis

p.o. DYREKTORA DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
Agata Ciupa

.....
podpis